

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΗ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΚΩΔΙΚΑ 49 ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΚΑΡΑΚΑΛΛΟΥ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ

Ὁ ἐν ἀγίοις πατὴρ ἡμῶν Γεώργιος Ἀρχιεπίσκοπος Μυτιλήνης ὁ Ὁμολογητῆς, φέρεται συγγραφεὺς λόγου «εἰς τὰ ἅγια πάθη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (τῆ ἀγία καὶ μεγάλη Παρασκευῆ), οὗ ἡ ἀρχή: «Σήμερον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ σταυρῷ καὶ ἡμεῖς ἑορτὴν ἄγομεν...»¹.

Ἐκ τῶν δύο, ἡ ἕσως καὶ τριῶν, ὁμωνύμων ἐπισκόπων Μυτιλήνης² πιθανώτερος συγγραφεὺς τῆς ὁμιλίας ταύτης εἶναι ὁ ἐκ τῶν τριῶν ὁσίων ἀδελφῶν Γεώργιος (843-845/6)³. Οὗτος μετὰ μακρὰν ἀσκησιν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ Μυτιλήνῃ καὶ μετ' ἐνεργὸν συμμετοχὴν εἰς τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὴν ἀναστήλωσιν τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐπὶ Θεοδώρας διαδραματισθέντα (843) ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Μεθοδίου, προτάσει τῆς βασιλισσῆς, ἐπίσκοπος Μυτιλήνης εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ εἰκονομάχου Λέοντος (815-843)⁴. Ἀπέθανε μετὰ διετίαν ἢ τριετίαν τὸ Μέγα Σάββατον τοῦ ἔτους 845 ἢ 846 εἰς ἡλικίαν 82 ἢ 83 ἐτῶν. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐπανηγυρίζετο ἐν Μυτιλήνῃ μετὰ τῶν ἐτέρων δύο ἀδελφῶν αὐτοῦ Δαβίδ καὶ Συμεῶν τοῦ Στυλίτου τὴν 1ην Φεβρουαρίου ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Συμεῶν συσταθείσῃ Μονῇ⁵, ἀλλ' ὁ ἑορτασμοὸς ἐξέλιπε, πιθανῶς μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Μονῆς ταύτης ὑπὸ τῶν Τούρκων⁶. Ὑπὲρ τῆς συγγραφῆς τοῦ λόγου τούτου ὑπὸ τοῦ ρηθέντος Γεωργίου συνηγορεῖ

1. Leonis Allatii, De Georgiis et eorum scriptis diatriva, ἐν J. Fabricii, Bibliotheca Graeca, vol. XII, Hamburgii 1809², σ. 22. — Bibliotheca Hagiographica Graeca, 3e éd. (F. Halkin) τ. III (Bruxelles 1957), σ. 98-99. — Ἰ. Μ. Φουντούλη, Λεσβιακὸν Ἑορτολόγιον Α', Οἱ ἅγιοι Γεώργιοι ἀρχιεπίσκοποι Μυτιλήνης, Ἀθήναι 1959, σ. 17-19.

2. Ἰ. Μ. Φουντούλη, ἐν μν. ἔργῳ, σ. 20-29, ἀλλὰ καὶ Fr. Halkin, Y a-t-il trois saints Georges êvêques de Mytilène et «confesseurs» sous les iconoclastes? ἐν Analecta Bollandiana, τ. LXXVII (Bruxelles 1959), σ. 464-469.

3. Ἰ. Μ. Φουντούλη, Λεσβιακὸν Ἑορτολόγιον Γ', Οἱ ὅσιοι ἀδελφοὶ Δαβίδ, Συμεῶν καὶ Γεώργιος οἱ ὁμολογηταί, Ἀθήναι 1961, σ. 12-15.

4. M. Le Quien, Oriens Christianus, τ. I (Parisii 1740), σ. 956-957. — Σ. Καρυδῶνη, Τὰ ἐν Καλλονῇ τῆς Λέσβου ἱερὰ σταυροπηγιακὰ πατριαρχικὰ Μοναστήρια τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου, Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1900, σ. 218. — Ἰ. Μ. Φουντούλη, Λεσβιακὸν Ἑορτολόγιον Α', σ. 30.

5. Μητροπολίτου Σισσανίου καὶ Σιατίστης Ἰακώβου (Κλεομβρότου), Ὁ ἅγιος Γεώργιος ἀρχιεπίσκοπος Μυτιλήνης καὶ ἡ «πρωτότυπος» Μονὴ αὐτοῦ, ἐν Ἀ. Δελῆ-Δ. Μαντζουράνη, «Λεσβιακαὶ Σελίδες 1950», Ἀθήναι 1950, σελ. 26-27.

6. Ἰ. Μ. Φουντούλη, Λεσβιακὸν Ἑορτολόγιον Γ', σ. 15-16.

ὕπαινιγμός τις περιὶ ὑπάρξεως λόγων αὐτοῦ⁷: ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸς τὴν Θεοτόκον ἰδιαιτέρα εὐλάβεια τοῦ Γεωργίου τούτου, ἡ ἐν τῷ βίῳ δασιλῶς μαρτυρουμένη, ἄριστα ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ λόγου τούτου προσαρμόζεται.

Ὁ λόγος οὗτος δὲν ἔχει μεγάλας ρητορικὰς ἢ καὶ θεολογικὰς ἀπαιτήσεις. Εἶναι ἀπλῆ ὁμιλία εὐσεβοῦς ἀνδρός, βαθέως διὰ τὰ πάθη τοῦ Κυρίου πονοῦντος καὶ μετὰ ἀπλοῖκῆς συναισθηματικότητος περιγράφοντος αὐτά, ὡς καὶ τὰς ὀδύνας τῆς ἀγίας τοῦ Κυρίου Μητρός. Καὶ ἐνῶ δὲν διακρίνει αὐτὸν πολλὴ κατὰ κόσμον σοφία, ἀντιθέτως καταφανῆς καθίσταται ἡ λιπαρὰ τῶν Γραφῶν γνώσις καὶ ἡ εὐχερῆς αὐτῶν χρῆσις. Εἰς τὸ μικρᾶς, σχετικῶς, ἐκτάσεως κείμενον δύνανται νὰ ἀριθμηθῶσι περιὶ τὰς πενήντα βιβλικαὶ παραπομπαὶ ἢ ὑπαινιγμοὶ γραφικῶν χωρίων. Τοιοῦτος δ' ἀκριβῶς μαρτυρεῖται καὶ ὁ Γεώργιος, ἄνθρωπος μικρᾶς μὲν κατὰ κόσμον μορφώσεως, πλήρης ὅμως εὐσεβείας καὶ θείου ζήλου καὶ καλῶς τῶν Γραφῶν γνώστης καὶ μελετητής.

Τὴν ἀφήγησιν τῶν περιστατικῶν τοῦ πάθους ποιεῖται οὐ μόνον ἐκ τῶν κανονικῶν Εὐαγγελίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀποκρύφων καὶ δὴ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ λεγομένου «τοῦ Νικοδήμου»⁸. Τὰ δὲ ἐλλείποντα συμπληροῦ εἶτε ἐξ ἐτέρου ἀπωλεσθέντος ἀποκρύφου εἶτε ἐκ τῆς εὐλαβοῦς αὐτοῦ φαντασίας. Ἐμφανῆς πάντως εἶναι ἡ ἐξάρτησις καὶ ἐκ τῶν σχετικῶν προϊόντων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς θρήνους τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ἡ ὁμιλία ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ J. Gretser (Gretserus)⁹ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κώδικος Theol. Gr. 284 τοῦ ΙΓ'-ΙΔ' αἰῶνος, φ. 85r-88r, τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βιέννης¹⁰, ἀλλ' ἄνευ ἰδιαιτέρας ἐπιμελείας. Εἰς τὴν κατὰ τὸ προπαρελθὸν ἔτος γενομένην ὑφ' ἡμῶν ἐκδοσιν τῶν κειμένων τῶν ἀφορώντων εἰς τοὺς ρηθέντας ὁμωνύμους ἀγίους περιελάβομεν καὶ τὸν λόγον τοῦτον¹¹ στηριχθέντες εἰς τὸ μνημονευθὲν χειρόγραφον καὶ εἰς ἕτερον ἀποκείμενον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ ἀγίου Μάρκου ἐν Βενετίᾳ (Gr. CL 7 No 38)

7. «Βίος καὶ πολιτεία καὶ διήγησις περιὶ τῶν τρισμακάρων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν Δαβὶδ, Συμεῶν καὶ Γεωργίου» § § 32 καὶ 34, Ἰ. Μ. Φουντούλη, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 49 καὶ 51.

8. Εὐαγγέλιον τοῦ Νικοδήμου ἢ Acta Pilati — Β' Διήγησις περιὶ τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀγίας αὐτοῦ ἀναστάσεως συγγραφεῖσα παρὰ Ἰουδαίου Αἰνέα ὀνόματι, ἐν C. Tischendorf, Evangelia Apocrypha, Lipsiae 1853, ἀνατύπωσις ἐν Ἀθήναις 1959, σ. 266-300.

9. De S. Cruce, Ingolstadii 1616 καὶ Opera de sancta Cruce, τ. II (Ratisbonae 1734), σ. 396-401.

10. D. Nessel, Catalogus... Bibliothecae Caesareae Vindobonensis τ. I, (Vindobonae 1690), σ. 390.—P. Lambercii Hamburgensis, Commentariorum de Augustissima Bibliotheca Caesarea Vindobonensi, liber I (Vindobonae 1766), σ. 245-246.

11. Ἰ. Μ. Φουντούλη, Λεσβιακὸν Ἑορτολόγιον Α', σ. 43-50.

προερχόμενον ἐκ τῆς Νανιανῆς Βιβλιοθήκης (ἀρ. 154, φ. 181r-184r), μεταγενέστερον ὅμως τοῦ προηγουμένου (IS'-IZ' αἰῶνος)¹² καὶ παρουσιάζον ἱκανὴν ἀνεξαρτησίαν ἐτι δὲ καὶ προτιμότερας γραφάς.

Ὁ π. Fr. Halkin εἶχε τότε ὑποδείξει¹³ καὶ τρίτον μάρτυρα τοῦ κειμένου τούτου. Ὁ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 49 χαρτῶν κώδικι τῆς Μονῆς Καρακάλλου τοῦ Ἁγίου Ὁρους τοῦ IS' αἰῶνος περιεχόμενος λόγος εἰς τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν τοῦ Γεωργίου Μελιτινῆς¹⁴ ἔπρεπεν ἀναμφιβόλως νὰ εἶναι ὁ τοῦ Γεωργίου Μυτιλήνης. Πράγματι ἡ Μυτιλήνη καὶ ἡ Μελιτινὴ ἐναλλάσσονται ἐνίοτε εἰς τὰς πηγὰς καὶ ὁ Γεώργιος Μυτιλήνης οὐχὶ σπανίως φέρεται ὡς Γεώργιος Μελιτινῆς¹⁵. Καὶ ὁ κώδιξ οὗτος εἰς τὰς σελίδας 104-108 περιέχει ἀληθῶς τὴν ἐκ τῶν ἄλλων δύο κωδικῶν γνωστὴν ὁμιλίαν τοῦ Γεωργίου Μυτιλήνης. Τὸ δὲ σπουδαιότερον αἱ γραφαὶ τοῦ μεθ' ἱκανῆς ἐπιμελείας γεγραμμένου χειρογράφου τούτου εἶναι ἰδιαιτέρας προσοχῆς ἀξίαι καὶ οὐχὶ μεθ' ὑπερβολῆς θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῇ, ὅτι οὗτος ὑπερέχει τῶν δύο ἄλλων ἀπὸ ἀπόψεως ἀκριβοῦς ἀποδόσεως τοῦ κειμένου, καθιστάμενος οὕτως ἀξιοπιστότερος καὶ σοβαρώτερος τῶν ἄλλων μάρτυς. Αἱ διάφοροι αὐτοῦ γραφαὶ συμφωνοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον πρὸς τὰς τοῦ κώδικος τῆς Βενετίας ἐκτὸς βεβαίως ἐκείνων, αἱ ὅποια ὀφείλονται εἰς τὴν ἀτασθαλίαν τοῦ ἀντιγραφέως ἐκεῖνου. Ἡ συμφωνία αὕτη ἐπεκτείνεται καὶ εἰς γραφάς, αἱ ὅποια ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ ἐφαίνοντο ἀδόκιμοι ἢ τοῦλάχιστον ὀλιγώτερον πιθαναί. Εἰς τινὰ μάλιστα σημεία, εἰς τὰ ὅποια ὁ κώδιξ τῆς Βενετίας παρουσιάζει κακὴν γραφήν, οὗτος παρέχει τὴν καταφανῶς ὀρθότεραν. Ἐκ τῶν 82 διαφόρων γραφῶν τοῦ παρόντος κώδικος μόνον 17 εἶναι ἀνεξάρτητοι· πᾶσαι αἱ λοιπαὶ μαρτυροῦνται καὶ ὑπὸ τοῦ κώδικος τῆς Βενετίας. Μία τοιαύτη ἐξάρτησις δὲν εἶναι δυνατόν, νὰ εἶναι τυχαία. Φαίνεται ὅτι ἀντιγράφουν κοινὸν ἢ συγγενὲς πρωτότυπον, διάφορόν πως τοῦ ὑπὸ τοῦ κώδικος τῆς Βιέννης μαρτυρουμένου.

12. Graeci codices manuscripti apud Nanios patricios Venetos asservati, Bononiae 1784, σ. 350.

13. Ἐνθ' ἀνωτ., σ. 466, ὑποσ. 5.

14. A. Ehrhard, Überlieferung und Bestand der hagiographischen und homiletischen Literatur der griechischen Kirche von den Anfängen bis zum Ende des 16. Jahrhunderts (Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur, 52), τ. III (Leipzig 1952), σ. 586, ὑπ. 2. — Σ. Λάμπρου, Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἐλληνικῶν κωδικῶν, τ. Α' (Ἐν Κανταβρυγία 1895), σ. 133 α (ὑπ' ἀριθμ. 1562).

15. C. Baronius, Annales ecclesiastici, τ. XII (Bari-Ducis 1867), σ. 416, — N. Nilles, Kalendarium manuale utriusque Ecclesiae Orientalis et Occidentalis, τ. I. (Oeniponte 1896*), σ. 8, 419, 441. Ὁμοίως καὶ τὸ Τυπικὸν τοῦ ἁγίου Σάβα (A. Dmitrievski, Opisanie... τ. III, Τυπικὰ II (Πετρούπολις 1917) σ. 47) καὶ τὰ σλαβικὰ λειτουργικὰ βιβλία (Μηναῖον Ἀπριλίου, Μόσχα, Συνοδικὴ τυπογραφία, 1868, φ. 26—Μηναῖον Ἀπριλίου, Κίεβον 1898, φ. 31—Τυπικόν, Κίεβον 1824, σ. 254)—Βλ. I. M. Φουντούλη, Λεσβιακὸν Ἑορτολόγιον Α', σ. 12.

Παραθέτομεν κατωτέρω τὰς διαφόρους ταύτας γράφας. Ὡς βάσιν χρησιμοποιοῦμεν τὸ κείμενον τοῦ χειρογράφου τῆς Βιέννης, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστηρίχθημεν καὶ εἰς τὴν ὑφ' ἡμῶν γενομένην ἔκδοσιν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ παραπέμπομεν. Οἱ ἐν τῷ μέσῳ ἀριθμοὶ δηλοῦν τὴν παράγραφον. Ἐκ τῶν εἰς τὸ ἀριστερὸν ἄκρον ὁ πρῶτος δηλοῖ τὴν σελίδα καὶ ὁ δεῦτερος τὸν στίχον τῆς ἐκδόσεως ἡμῶν. Ἡ πρώτη γραφή (λήμμα) εἶναι ἡ τοῦ κώδικος τῆς Βιέννης· ἡ μετ' αὐτὴν ἡ ὑπὸ τοῦ κώδικος τῆς Μονῆς Καρακάλλου παρεχομένη ἀνάγνωσις. Τὸ ἐν παρενθέσει V δηλοῖ ὅτι πρὸς τὴν γραφὴν τοῦ κώδικος ἡμῶν συμφωνεῖ καὶ ὁ τῆς Βενετίας. Ἡ ἐν παρενθέσει γραφὴ μετὰ τοῦ σημείου V παρουσιάζει τὴν συγγενῆ γραφὴν τοῦ αὐτοῦ κώδικος. Τέλος χρησιμοποιοῦμεν, ὡς καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν ἐκείνην, τὰ διεθνῆ σημεῖα τῶν κριτικῶν ἐκδόσεων τῶν κειμένων.¹⁶

Κ ὠ δ ι ξ Κ α ρ α κ ἄ λ λ ο υ 49, 15' α ἰ ὠ ν ο ς, σ. 104-108.

Lemma: Γεωργίου Μηλιτινῆς λόγος τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Παρασκευῇ. Εὐλόγησον Δέσποτα.

1

- 44,1 Ἰουδαῖε: Ἰουδαῖοι (V).
 —,2 ἐβουλεύθη: ἐβουλεύθητε (V) — δε: δ (δν V) — σε om.
 —,4 καὶ τὸν Φαραῶ: τὸν δὲ Φαραὸν (V).
 —,5 σε om. — τοιαύτας: τοιαύτη (V) — ἀμοιβάς: ἀνταμοιβοῖς (V).
 —,6 ἀντεδίδως: ἀντεδίδης (ἀντιδίδης V).
 —,8 Βαρραβᾶν: Βαραβᾶν (V).
 —,9 σταυρῶ: σταυρὸν (V) — ἐπεὶ καὶ ὄντως ἀληθῶς: ἀληθῶς ὄντως ἐπὶ καὶ ἀληθῶς ὄντως (V).

2

- 44,11 ὦ τῆς μακροθυμίας σου, Δέσποτα: ὦ μακροθυμίας Δεσπότου (V).
 —,12-13 ἀνθρωπίνων: ἀνθρώπων (τῶν ἀνθρώπων V).
 —,16-17 post ἱμάτιον add. ὦν (V).

3

- 45,1 εβάστασεν: ἐβάσταζεν (V).
 —,3 ἠθέλησες: ἠθέλησας.

4

- 45,7 τοῦ τολμήσαντος: τοῦτο τολμήσαντες (τοῦ τολμήσαντες V).
 —,10 οὐδὲ εἶς: οὐδεὶς (V).

16. J. Bidez — A. Drachmann, *Emploie des signes critiques - disposition de l'apparat dans les éditions savantes de textes grecs et latins - Conseils et recommandations*, éd. nouvelle par A. Delatte — A. Severyns, Union Académique Internationale, Bruxelles - Paris 1938.

5

- 45,12 μαιφόνων om. (V). — μόνον:μόνη (V).
 —,17-18 αὶ δὲ ἄλλαι... γενόμενα om. (V).
 —,19 Θεοτόκος ἐγγὺς τοῦ σταυροῦ om. (V).

6

- 45,22 οὖν om. (V).
 —,26 πανάγιον:πανάγαθον (V).

7

- 46,1 αὐτοῖς:αὐτῶν (V).
 —,8 αὕτη:αὐτή.
 —,10 ἐξιόντας:Ἰουδαίους (V).

8

- 46,13 τὸν om. (V).
 —,14 τὸν om. (V).
 —,18 καὶ ραπιζόμενον καὶ ἀνασπώμενον: καὶ ἀνασπώμενον καὶ ραπιζόμενον (V).
 —,20-21 ἀναδεχομένην:ἀναδεχομένη (V).
 —,22 ἔβλεπε τούτους:ἔβλεπέν τους (V).
 —,26 Κρανίου:τοῦ Κρανίου (V).

9

- 47,1 αὐτὸν om. (V).
 —,3 διέστη:διέπτη.
 —, θεωροῦντες:θεωρῶντας (θεωροῦνται V).
 —,7 post ἀνθρώπους add. Πῶς ὑπέμεινεν θεωρῶν τὸ αἷμα καταβαίνόμενον ἐκ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ;
 —,8 ἄ:ὄ (V).
 —,10 καὶ Ἰουδαίων: καὶ τῶν Ἰουδαίων.
 —,12 αὐτῷ:αὐτὸν (V).
 —,15 ταύτην:ταύτη.

10

- 47,15 ἐσθίοντες καὶ πίνοντες:ἐσθιόντων καὶ πινόντων (V) — ἄδειαν:
 ἀδείαν.
 —,26 τοιαύτας:τοιαύταις (V).
 —,27 μάννα:μάνα
 48,1-2 διατὶ τοὺς ἤλους...ἐγὼ om. (V).
 —,3 μου καὶ γλυκύς μου om. — post υἱὸς add. μου.
 —,5 ἐν om. (V).
 —,6 μετ'ἐμοῦ:μετὰ (V).

- ,10 σφαγιάζομαι:σφαγίζομαι (σφαγιάζομεν V).
 —,11 συμπονέσων με:συμπονέσω μὲν (συμπονέσει μεν V).
 —,15 σου:σε (V).
 —,17 βαστάσω:βαστάζω (V) — post βαστάζω add. σου — τὸ πάθος σου πῶς φέρω om. (V).
 —,20 θεωροῦντα:θεωρῶντα.
 —,22 τὴν ἀναστήσαντα:ἀνάστασιν (V).
 —,22-23 τοὺς νεκροὺς καὶ οὐχ ὁμιλοῦντά μοι om. (V).
 —,24 τῇ om. (V).
 —,26 μοι:μου (V).

11

- 49,1 αὐτοῦ om. (V).
 —,2 δριμύτατα:δριμύτητα—ἀφίησιν:ἀφῆσιν (V).
 —,4 ὁ ἡγαπημένος μαθητῆς om. (V).
 —,12 παρατίθεμαι:παρατίθομαι.
 —,13 ἀπόνεμε:ἀπονεμεῖν.
 —,15 καταλιμπάνω:καταλιμπάνων (V).

12

- 49,16 οὕτως:ὡς (om. V).
 —,18 πληροῦσθαι:πληροῦσται (V).
 —,19 λέγει:λέγειν (V).
 —,20 φέροντες:φέρουσιν (V) — post ἕξος add. μεμιγμένον (post χολῆς add. μεμιγμένον V. πρβλ. Ματθ. 27,34).
 —,24 ἔλεγε:ἔλεγεν (V).
 50,1 μου om. — Θ' om. (V).
 —,2 ἐκέντησε:ἤνιξε (V).
 —,5 τὸν om. — ὠκτείρησαν: οἰκτείρησαν.

13

- 50,8 ποῦ om. (V).
 —,10 καὶ ἤτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ om. (V).